

تربیت در مدرسه

قرآن و ولایت

تألیف:

دکتر اسماعیل منصوری لاریجانی

شرکت چاپ و نشر بین الملل

فهرست

۵	فصل اول: خود شناسی
۵	اهمیت خودشناسی
۹	منابع خودشناسی
۱۰	الف) خودشناسی در قرآن
۱۳	ب) خودشناسی در مدرسه ولایت
۱۷	فصل دوم: آداب تربیت
۱۸	توبه
۱۸	الف) بازگشت از گناه و معصیت
۲۲	ب) توبه از فکر و خیال به گناه
۲۹	طهارت
۲۹	راه‌های طهارت
۲۹	الف) صدقه
۳۰	ب) اقامه نمازها در مسجد
۳۰	ج) غسل در اشک
۳۱	د) مانع ورود اغیار شدن
۳۲	غفلت حجاب پنهانی
۳۳	غفلت چرک قلب
۳۴	دوری پیامبر(ص) از غفلت

- زهد ۳۶
- مراتب زهد ۳۶
- الف) زهد قلبی ۳۶
- ب) زهد اخلاقی ۳۸
- ج) زهد افعالی ۳۹
- ذکر و فکر ۴۲
- فوائد ذکر ۴۲
- اهل ذکر کیست؟ ۴۳
- نور ذکر و فکر ۴۴
- جایگاه ذکر و تربیت ۴۵
- محاسبه و مراقبه ۴۶
- ارکان محاسبه ۴۷
- شرایط محاسبه ۵۰
- الف) همواره خود را در برابر خدا دیدن ۵۰
- ب) به اعمال خوب مغرور نشویم ۵۱
- ج) مراقبت از دل ۵۲
- عبادت ۵۳
- ساحت عبودیت ۵۴
- انواع عبادت ۵۵
- شبزنده‌داری و سحر خیزی ۵۹
- شب خیزی نشانه عشق صادق ۶۰
- سحر سازنده ۶۱
- شب و تربیت مستقیم خدا ۶۴

۶۶ فواید دیگر سحر
۶۸ دعا و نیایش
۶۹ معنی دعا
۷۱ دعا در چه زمانی مستجاب است؟
۷۲ نقش تربیتی دعا و نیایش
۷۵ فصل سوم: عوامل تربیت
۷۵ ۱. الگوی عملی
۷۹ ۲. رزق حلال
۸۱ ۳. اخلاص و پاکی
۸۶ ۴. وقت‌شناسی
۹۲ ۵. واعظ نفسانی
۹۵ ۶. عقل و حکمت
۱۰۰ ۷. محبت
۱۰۶ ۸. تکلیف‌گرایی
۱۱۰ ۹. محیط سالم
۱۱۷ ۱۰. انس با قرآن کریم
۱۲۰ ۱۱. انتخاب همسالان
۱۲۴ ۱۲. همنشین خوب
۱۲۷ فصل چهارم: آثار تربیت
۱۲۸ ۱. شوق خداخواهی
۱۳۲ ۲. پاکی‌شناسی و خوش‌بینی

۳. صبر و پایداری ۱۳۶
۴. ولایت پذیری ۱۴۱
۵. علم نافع ۱۴۴
۶. بدی را با خوبی پاسخ دادن ۱۴۶
۷. احترام به والدین ۱۵۰
۸. صلوات بر ائمه ۱۵۴
۹. انفاق و کمک به دیگران ۱۵۷
۱۰. خمس و زکات ۱۶۳
۱۱. حفظ وحدت کلمه ۱۶۶
۱۲. تواضع ۱۶۹
۱۳. ساده زیستی ۱۷۲
۱۴. راستگویی و صداقت پیشگی ۱۷۴
۱۵. وفای به عهد ۱۷۶
۱۶. تقوای اجتماعی ۱۷۸
۱۷. روحیه عدالت خواهی ۱۸۰
- فصل پنجم: هدف عالی تربیت ۱۸۳
- چرا غیبت؟ ۱۸۳
- الف) فشار طاغوتیان ۱۸۴
- ب) حکمت الهی ۱۸۵
- ج) عمل نامقبول ۱۸۵
- چرا انتظار؟ ۱۸۷
- الف) انتظار در ادیان الهی ۱۸۷

- ۱۸۹..... (ب) انتظار در فرآیند فعلی
- ۱۹۲..... اوصاف تربیت یافتگان حکومت ظهور
- ۱۹۳..... ۱. حضور و ظهور
- ۱۹۵..... راه‌های تحصیل مقام حضور
- ۱۹۵..... الف) اعتقاد صادق
- ۱۹۶..... ب) بی‌خوابی
- ۱۹۶..... ج) بیمار هجران
- ۱۹۷..... د) اطاعت از ولایت
- ۱۹۷..... ه) جهاد
- ۱۹۷..... و) وفای به عهد
- ۱۹۷..... ز) عدالت خواهی
- ۱۹۸..... ۲. بوی ولایت
- ۲۰۱..... راه‌های رسیدن به بو و نور ولایت
- ۲۰۱..... الف) رفع موانع
- ۲۰۱..... ب) ایجاد حس باطنی
- ۲۰۲..... ج) دل ولایت طلب
- ۲۰۳..... ۳. فراخوانی ظهور
- ۲۰۴..... چه کسانی در فراخوانی حضور دارند؟
- ۲۰۴..... الف) تکرار آیات اسم اعظم
- ۲۰۴..... ب) درویش مولا شدن
- ۲۰۵..... ج) خلوت‌کردن با مولا
- ۲۰۵..... ۴. انس با قرآن
- ۲۰۸..... ۵. صدای ظهور

۶. شفا از بیماری اخلاقی ۲۱۰
۷. دین باوران ۲۱۱
۸. ولایت گرایی ۲۱۳
۹. عدالت خواهی ۲۱۵
۱۰. صدقه سزی ۲۱۷
۱۱. غم فراق ۲۱۹
۱۲. تقوا و طهارت ۲۲۰
۱۳. حفظ اسرار ۲۲۲
۱۴. دوستی مؤمنان ۲۲۳
۱۵. غربت ۲۲۵
۱۶. برادری و برابری ۲۲۶
۱۷. ذکر بسیار ۲۲۸
۱۸. گمنامی ۲۲۹
۱۹. گریز از دنیا ۲۳۱
۲۰. صبر و بردباری ۲۳۲
۲۱. امید به ظهور ۲۳۳
۲۲. امتحان پذیری ۲۳۴
۲۳. قبول طعنه و تهمت ۲۳۵
۲۴. امر به معروف و نهی از منکر ۲۳۶
۲۵. اولیاءشناسی ۲۳۷
- آداب سلوک ۲۳۹
۱. پرهیز از گناه ۲۴۰
۲. استغفار زیاد ۲۴۰

۳. دائم الوضو بودن ۲۴۰
۴. انجام نوافل ۲۴۰
۵. تهجد و شبزنده‌داری ۲۴۱
۶. دعای محافظت خواندن بعد از هر نماز ۲۴۱
۷. دعای فرج بعد از نماز صبح ۲۴۱
۸. خواندن دعای ندبه و دعای عهد ۲۴۲
۹. رفتن به مسجد جمکران ۲۴۲
۱۰. هدیه کردن اعمال صالح ۲۴۲
۱۱. صدقه دادن ۲۴۲
۱۲. وقف کردن املاک و اموال به نام امام زمان (عج) ۲۴۳
۱۳. تألیف قلوب ۲۴۳
۱۴. خلوت‌نشینی ۲۴۴
۱۵. تشکیل مجالس و عطا، تبلیغ و نشر معارف آن حضرت ۲۴۴
۱۶. خواندن زیارت جامعه کبیره ۲۴۴
۱۷. انجام ذکر مخصوص ۲۴۵
۱۸. آمادگی دفاعی و رزمی ۲۴۵
۱۹. سلوک رجعت ۲۴۶
- کتابنامه ۲۴۹

مقدمه

نکو گفت لقمان که نازستن به از سالها بر خطا زیستن بسیاری از نارسایی‌ها و هنجارشکنی‌های اجتماعی در جوامع بشری، برخاسته از تربیت نادرست یا بی‌توجهی به اصول تربیت، به ویژه در قشر نوجوان و جوان است. امروزه دانستن مبانی و روش تربیت، از ضروریات نظام‌های آموزشی و فرهنگی است و هر چه جوامع گسترش می‌یابند و روابط بین آنها عمیق‌تر می‌شود، این ضرورت بیشتر احساس می‌شود. و حتی روی آوردن به آموزه‌های دینی و نگرش فرامادی به تربیت، از مقولات جدید حوزه‌های آموزشی در جهان غرب است.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، خاستگاه اسلامی تربیت و نگرش خانواده‌ها، مدیران و متصدیان امور تربیتی و فرهنگی در کشور، به روش‌های سازنده و هدایتگر قرآن کریم و روایات اهل بیت علیهم‌السلام، روزبه‌روز بیشتر شده است و تلاش‌های فراوانی در این حوزه به منظور اسلامی‌کردن مبانی و روش تربیت در دستگاه‌های ذی‌ربط صورت گرفته است، با این وجود هنوز راه نسبتاً طولانی پیش

روی ماست تا بتوانیم به اهداف عالی تربیت در نظام جمهوری اسلامی نائل شویم.

در تفکر دینی و اسلامی ما، آنچه متضمن سعادت و کامیابی جوامع بشری است و دنیا و آخرت آنها را آبادان می‌کند، عمل به قرآن کریم، سنت نبوی و عترت علوی است. در آیات قرآن کریم و احادیث و روایات اهل بیت علیهم‌السلام توصیه‌ها و مفاهیم تربیتی در کنار تجسم عینی و عملی، ما را از ارزش‌های نامطمئن و آزمون و خطا در عمل بازمی‌دارد و به روش‌ها و منش‌های سازنده‌ای که در سیره تربیتی ائمه اطهار علیهم‌السلام آثار و برکات خود را نشان داده‌اند، عملاً رهنمون می‌شوند. از این جهت است که امام خمینی (ره) در آغاز وصیت‌نامه سیاسی - الهی خود، عمل به قرآن و عترت را متضمن سعادت و تکامل جوامع بشری می‌داند و حتی در نظام آفرینش کثرت‌ها را به کوثر وحدت می‌رساند، و حدیث نورانی نبی اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم که فرمود:

اتى تارك فيكم الثقلين كتاب الله وعترتى ولن يفترقا حتى يردا على الحوض.

شناخت ثقل اکبر و ثقل اصغر را به‌عنوان دو یادگار ذی‌قیمت فراروی تفکر و اندیشه ما قرار می‌دهد تا هرچه می‌خواهیم و تا فردای قیامت به آن نیازمندیم، از قرآن و عترت مطالبه کنیم.

با این سفارش امام راحل (ره)، بازگشت به قرآن و عترت و بازشناسی و تدوین روش‌های تربیتی از منظر قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام نه

تنها امر لازم، بلکه از ضروریات حوزه تربیتی و آموزشی نظام جمهوری اسلامی است و هم چنین این ضرورت تنها به حوزه آموزش و پرورش کشور منحصر نمی شود، بلکه هر فرد بیدار و عاقلی که خود را برای جهان آخرت و ملاقات با خداوند متعال مهیا می کند، به منشور تربیتی اسلام محتاج است. به این خاطر مؤلف سعی کرده است در این کتاب مطالبی را با عنوان «تربیت در مدرسه قرآن و ولایت» به نگارش درآورد که برای عوام و خواص جامعه ما در هر سنی مناسب باشد؛ یعنی، هم معلمان عزیز و هم والدین محترم در کنار فرزندان خود بتوانند در هر مقطع تحصیلی از آن استفاده کنند.

با این نگرش فصل اول کتاب را به خودشناسی که موضوع اصلی تربیت است اختصاص داده، و سعی کردم که خودشناسی را از منظر قرآن و ولایت به اجمال توضیح دهم. در فصل دوم به آداب تربیت که باید به عنوان راه و رسم زندگی معمول بشر درآید توجه شده است. در فصل سوم به عوامل تربیت اشاره شده است که یک مربی و معلم خوب علاوه بر آراستگی به آداب تربیت، نیازمند عوامل آن است که در تربیت و هدایت دیگران موفق باشد. فصل چهارم به آثار تربیت به عنوان نتایج کار و تلاش مربیان پرداخته است تا پس از پایان دوره تربیتی، شاهد حاصل تلاش و زحمات خود باشند و نیز کمبودها و کاستی ها را در کار خود شناسایی نمایند. و بالاخره در فصل پنجم به هدف عالی تربیت در جامعه یا جوامع اسلامی اشاره کردم تا مشخص شود که هدف نهایی ما در همه نظام های پرورشی و

آموزشی، تربیت انسان‌هایی وارسته و آماده از جهت علمی و عملی برای نظام جهانی امام زمان (عج) است.

این قله نهایی تربیت است که همه باید در هر شرایطی چشم به این قله بدوزیم و ساز و کار و تلاش‌های علمی، فرهنگی و اقتصادی خود را با آن هماهنگ کنیم. امیدوارم که کتاب پیش رو فتح بابی باشد برای محققان و تلاشگران این عرصه تا با حرکتی هدفمند به سوی جامعه مهدویت تلاش‌های علمی و فرهنگی خود را به کارگیرند و بخشی از موانع ظهور را با این حرکت خداپسندانه بردارند، و فراگیری تعالیم اهل بیت علیهم‌السلام را به عنوان یک ضرورت اساسی، زینت خانه‌های مردم منتظر ظهور آقا امام زمان (عج) کنند. والسلام

در ضمن ثواب تألیف این کتاب را به روح مادرم تقدیم می‌کنم.
تقدیم به تو مادر عزیزم اشک از غم تو ز دیده ریزم

اسماعیل منصوری لاریجانی

۱۳۸۹/۱۰/۱۲